

УДК 37.048.4:004(100)

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ РОБОТІ Й КОНСУЛЬТУВАННІ З КАР'ЄРИ

*Дмитро Закатнов,
кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник, завідувач відділу
виховання і професійної кар'єри Інституту
професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0002-4130-089X>
e-mail: 23dazkum@ukr.net*

Анотація. У статті висвітлено вітчизняний та зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікативних технологій у профорієнтаційній роботі і консультуванні з кар'єри учнівської молоді. Розглянуто відповідні портали, що функціонують в Україні та за кордоном. Визначено напрями використання інформаційно-комунікативних технологій у профорієнтаційній роботі і консультуванні з кар'єри.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, консультування з кар'єри, професійна орієнтація, учнівська молодь.

USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN CAREER GUIDANCE AND CAREER COUNSELLING

*Dmitry Zakatnov,
Candidate of Pedagogical Sciences, Senior
Researcher, Head of the Department of Education
and Professional Career of the Institute of
Vocational Education of the NAES of Ukraine*

Abstract. The article highlights the domestic and foreign experience in the use of information and communication technologies in vocational guidance and consulting a career of student youth. The relevant portals that function in Ukraine and abroad are considered. The directions of use of information and communication technologies in vocational guidance and career counseling are identified.

Keywords: information and communication technologies, career counseling, vocational guidance, student youth.

Підготовка здобувачів професійної освіти до вибору та реалізації подальшої освітньо-професійної траєкторії в умовах військової російської агресії є складним процесом, що вимагає адаптивності, стійкості та використання інноваційних педагогічних технологій. В умовах війни та повоєнного відновлення економіки України змінюються пріоритети ринку праці, а молодь, яка навчається, стикається з низкою викликів, такими як економічна нестабільність, релокація закладів освіти, психологічний тиск тощо. Одним з напрямів підвищення ефективності консультування з кар'єри, одним з основних інст. Рументів якого є професійна орієнтація, є розширення практики використання релевантних інформаційно-комунікативних технологій.

Засоби електронно-обчислювальної техніки використовуються у професійній орієнтації з 60-х років минулого століття, насамперед – при здійсненні психологічного тестування. Однією з перших у США було розроблено систему АСТ (Automated Counseling and Testing), яка здійснювала комп'ютерне тестування для оцінки людських здібностей та нахилів. Розвиток електронно-обчислювальної техніки, насамперед – створення і стримке розповсюдження персональних ЕОМ, дозволило створити більш складні комп'ютерні профорієнтаційні системи (наприклад – SIGI (System of Interactive Guidance and Information) і DISCOVER), які за результатами тестування надавали оптантам певні рекомендації щодо кар'єрного розвитку (Bell, 1981; Fadden, 1983; Katz, 1966 та ін.). Підвищення обчислювальних потужностей, зниження вартості ПЕОМ та розвиток мережі інтернет створили технічні передумови для широкомасштабного використання інформаційно-комунікативних технологій в інтересах консультування з кар'єри та профорієнтаційної роботи у закладах освіти.

В Україні використання інформаційно-комунікативних технологій як інструменту консультування з кар'єри набуло певного поширення у 90-х рр. минулого століття. На початку ХХІ ст. вітчизняними дослідниками було сформульовано основні теоретичні та організаційно-педагогічні положення стосовно використання інформаційно-комунікативних технологій у професійному консультуванні молоді. Так, у публікаціях В.Осадчого (2005) та С. Сисоевої (2005) визначено педагогічні засади професійного консультування молоді засобами інформаційно-освітнього порталу в мережі інтернет (педагогічна концепція, принципи добору змісту, зміст, форми, методи та критерії ефективності). Основні положення педагогічної концепції професійного консультування молоді засобами інформаційно-освітнього порталу розкривають поняття освітнього порталу, професійного консультування молоді у мережі інтернет, інформаційно-освітнього порталу професійного консультування

молоді, професійного консультування молоді засобами інтернет-порталу; мету, функції, стратегічні освітні та соціальні цілі, основні принципи професійного консультування молоді засобами мережі інтернет; очікувані результати реалізації професійного консультування молоді за допомогою інтернет-порталу; специфіку суб'єкт-суб'єктної взаємодії при здійсненні професійного консультування молоді засобами інформаційно-освітнього порталу в мережі інтернет. У дослідженні обґрунтовано принципи добору змісту та зміст професійного консультування молоді засобами інтернет-порталу (комплекс профдіагностичних тестових методик, професіограми, словник професій та довідники навчальних закладів України, кадрових агенцій, центрів зайнятості), блок засобів інтерактивного спілкування для забезпечення консультацій кваліфікованих спеціалістів, інформацію щодо працевлаштування (база даних резюме та вакансій, законодавчі акти) для батьків та працівників центрів зайнятості.

Принагідно зазначимо, що використання інформаційно-комунікативних технологій у профорієнтаційній роботі і консультуванні з кар'єри в Україні набуло поширення на рівні МОН України відносно недавно у рамках реалізації проєкту «Обери професію своєї мрії» (<https://hryoutest.in.ua/>), який розпочався у вересні 2021 р. Основна мета проєкту – побудувати ефективну профорієнтаційну систему, яка з'єднає сферу освіти з реальним ринком праці для підготовки висококваліфікованих кадрів та не поступатиметься найкращим міжнародним аналогам. Учні закладів освіти України отримали можливість безкоштовно: пройти профорієнтаційне тестування; отримати консультацію кар'єрного радника; ознайомитись із трендами ринку праці; відвідати онлайн-екскурсії на найкращі українські підприємства тощо. Поступово рамки проєкту розширилися, і сьогодні портал Всеукраїнського проєкту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» надає учневі можливість пройти безкоштовне профорієнтаційне тестування та визначення схильності до різних сфер професійної діяльності; безкоштовно отримати індивідуальну консультацію професійного кар'єрного радника; отримати професіографічну інформацію стосовно низки професій; здійснити онлайн-екскурсії по успішних вітчизняних підприємствах; переглянути відеоуроки з профорієнтації тощо (Базиль et al., 2024).

За кордоном використання ІКТ в інтересах консультування з кар'єри та професійної орієнтації набуло значного поширення ще у минулому столітті. Наприклад, у 1998 році Міністерством праці США замість проєкту «Dictionary of Occupational Titles» [«Словник професійних назв», що містив інформацію щодо класифікації професій

та їх описи (вперше опублікований у 1938 р.)] було запущено систему O*NET Online (<https://www.onetonline.org/>).

На платформі O*NET Online розміщено кілька тестів та інструментів для профорієнтації та планування кар'єри. Основні з них:

- O*NET Interest Profiler (допомагає визначити кар'єрні інтереси людини та за результати тестування рекомендує професії, що відповідають її інтересам);
- O*NET Work Importance Locator (визначає, які професійні цінності важливі для людини та визначає професії, що відповідають особистим пріоритетам);
- O*NET Ability Profiler (оцінює когнітивні та моторні здібності людини та визначає підходящі для них професії);
- O*NET Skills Search (інструмент для пошуку професій на основі вже набутих людиною навичок).

Контент порталу O*NET постійно оновлюється і використовується для професійної орієнтації, планування кар'єри, досліджень ринку праці США, розробки освітніх програм тощо.

Система забезпечення кар'єрного розвитку особистості у Великій Британії є складником національної системи регулювання ринку праці й допомоги у працевлаштуванні. Вона функціонує як на базі закладів освіти, так й державних та приватних агентств. Загальне керівництво зазначеною системою здійснюють Міністерство освіти і науки та Міністерство з питань зайнятості. У країні функціонує Інститут розвитку кар'єри (Career Development Institute, <https://www.thecdi.net/Home>), який здійснює науково-методичну та інформаційну підтримку кар'єрного розвитку. Особлива увага приділяється використанню цифрових технологій, які дозволяють реалізувати доступний та зручний інструментарій, який дозволяє людині самостійно конструювати освітньо-кар'єрну траєкторію. Одним з прикладів таких цифрових сервісів є National Careers Service (<https://nationalcareers.service.gov.uk/>). Національна служба кар'єри надає високоякісні, безкоштовні та неупереджені поради, інформацію та рекомендації щодо кар'єри, її послуги доступні кожній людині віком від 13 років, незалежно від того, на якому етапі кар'єрного шляху вона перебуває.

Аналіз досвіду використання ІКТ у консультування з кар'єри профорієнтаційній діяльності закладів освіти дозволив виявити такі напрями їх застосування:

- онлайн-тестування (використання профорієнтаційних тестів для виявлення схильностей, здібностей та інтересів (наприклад, Holland Test, MBTI, автоматизована обробка результатів і надання рекомендацій);

- віртуальні консультації та вебіари (проведення відеозустрічей із представниками професійних сфер, онлайн-зустрічі з кар'єрними консультантами, тренерами та коучами);
- освітні платформи та онлайн-курси (доступ до навчальних матеріалів, що допомагають розвинути потрібні навички для конкретної професії, використання релевантних платформ для ознайомлення з різними напрямками професійної діяльності та конкретними професіями);
- віртуальні екскурсії та симуляції (відвідування підприємств у форматі віртуальних турів, симуляційні програми для практичного ознайомлення з професіями);
- кар'єрні веб-сайти та мобільні додатки (портали з актуальними вакансіями, стажуваннями та кар'єрними можливостями, мобільні додатки з підготовки до співбесід та кар'єрного саморозвитку);
- гейміфікація та інтерактивні методи (освітні ігри, що імітують робочі ситуації, марафони, конкурси тощо, пов'язані з різними професіями).

Список посилань

Базиль, Л. О., Ваніна, Н. М., Гриценко, І. А., Закатнов, Д. О. (Ред.), Орлов, В. Ф. (Ред.), & Тітова О. А. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: ПІО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/>

Закатнов, Д. (2023). Консультування з професійної кар'єри: європейські практики. В *Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Запоріжжя, 29-31 травня 2023 р.). Запоріжжя : ТДАТУ. 322–327. https://drive.google.com/file/d/1TMQEkP0jf3DrMhYx0GSVHnoOt_8fEyBz/view

Осадчий, В. В. (2005). *Педагогічні засади професійного консультування молоді засобами Інтернет* (дис... канд. пед. наук) Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Київ.

Сисоєва, С. О., & Осадчий, В. В. (2005). *Професійне консультування молоді: можливості мережі Інтернет*. ТОВ «ВБМмд».

Bell, C L. S. (1981). *A coding-system model for the physically handicapped for use with the System of Interactive Guidance and Information. (Doctoral dissertation)*. University of North Texas, Denton.

Fadden, T. F. (1983). *The effects of computer-assisted guidance and*

information on the vocational maturity of college students when used alone and in combination with a career planning and decision-making course. (Doctoral dissertation). Marquette University, Milwaukee.

Inventory of lifelong guidance systems and practices – UK England. Careers Net national records. (2020). <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-uk-england>

Katz, M. R. (1966). Criteria for evaluation of guidance. In R. Hummel (Ed.), *Occupational information and vocational guidance for non-college youth* (pp. 167–182). Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh.

— 90 —

УДК 377.014.6:334.7

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА УРОКАХ ЗАГАЛЬНОПРОФЕСІЙНИХ ПРЕДМЕТІВ

Богдан Карван,

*викладач Державного навчального закладу
«Хмельницький центр професійно-технічної
освіти сфери послуг»,*

<https://orcid.org/0009-0003-4018-1643>

e-mail: bogdankarvan2@gmail.com

Анотація. На основі практичних навичок в викладанні предметів професійного спрямування, а також аналізу джерел щодо урізноманітнення матеріалу уроків сформовані певні рекомендації щодо проведення консультацій з підприємництва, а також професійної орієнтації для здобувачів освіти закладів професійної(професійно-технічної) освіти. Описані рекомендації щодо проведення уроків загальнопрофесійних предметів. Наведені приклади практичних занять.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, загальнопрофесійні предмети, підприємництво, здобувачі освіти, інновації.